

Ieder kwartaal peilen VKW Limburg en UNIZO Limburg naar het aanvoelen van de Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders over de economische gang van zaken in de bedrijven. De resultaten van deze bevraging worden verwerkt tot één globaal cijfer: de Polsslag Ondernemend Limburg (POL).

Polsslag Ondernemend Limburg januari 2025: **-12,8**

Limburgs ondernemersvertrouwen neemt stevige duik

Erg zwak laatste kwartaal 2024...

Verhoopte verbetering kwam er niet: op een na slechtste evaluatiescore sinds 2020

Minder investeringen, nipte personeelsafbouw en verdere afkalking winstmarges

Malaise bij de productiebedrijven versterkt nog, detailhandel meest negatief

Dienstenbedrijven blijft nog enige sterkhouder voor Limburgse economie

Kleinere bedrijven blijven in groeimodus op vlak van personeel

... maar vooral vooruitzichten eerste kwartaal 2025 in vrije val

Hoop op herstel vervliegt

Omzetverwachtingen onderuit, investeringsappetijt smelt zorgwekkend weg

Bouwsector ondanks beste kwartaal, bevreesd voor 2025

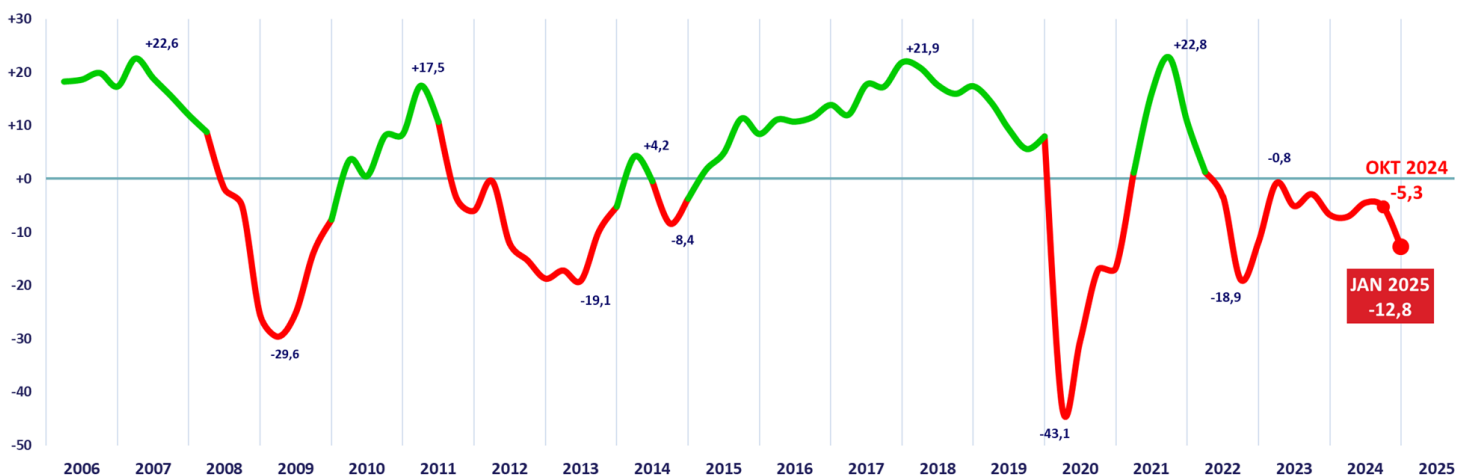
Iets betere vooruitzichten bij grote bedrijven vormen lichtpunt

VKW Limburg en UNIZO Limburg:

“Dringend nood aan krachtig en gefocust beleid dat het herstel van onze economie op de eerste plaats zet - liever vandaag dan morgen.”

POLSSLAG ONDERNEMEND LIMBURG (2006-2025)

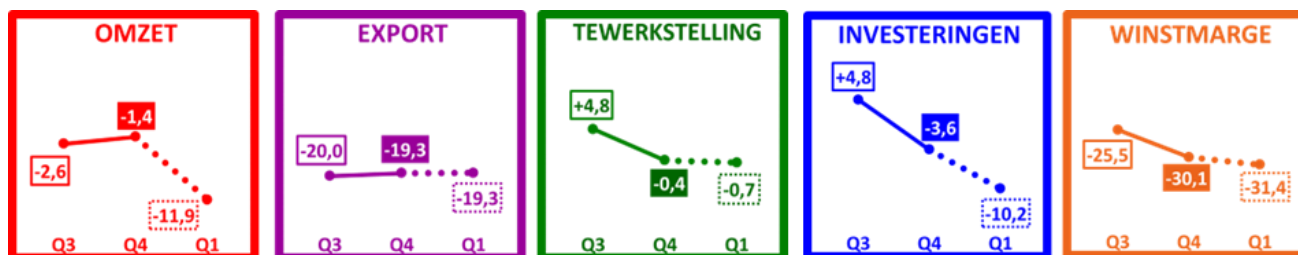
VKW Limburg & UNIZO Limburg

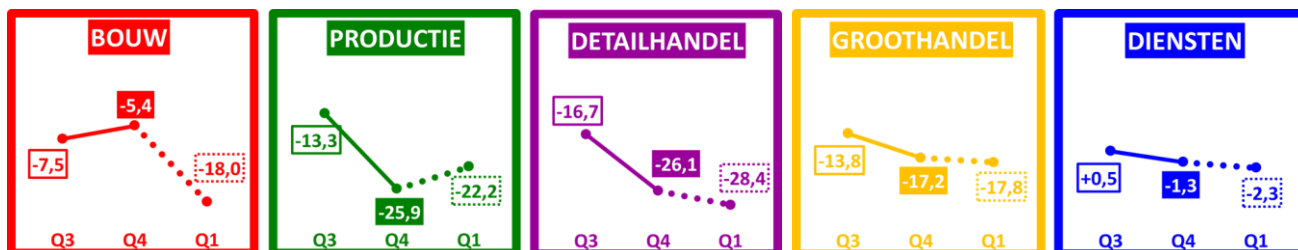
Bij de start van het nieuwe jaar 2025 maakt het ondernemersvertrouwen in Limburg een stevige duik. Dat blijkt uit de Polsslag Ondernemend Limburg (POL), de bevraging waarmee VKW Limburg en UNIZO Limburg ieder kwartaal polsen naar het aanvoelen bij de Limburgse ondernemers over de economische gang van zaken.

Na de redelijk stabiele, licht negatieve noteringen de voorbije zes kwartalen en de lichte daling in oktober tot -5,3, vertoont het sentiment bij de Limburgse ondernemers een weinig opbeurende en stevige verzwakking tot **-12,8**. De drie maanden geleden nog verhoopte verbetering van de economische gang van zaken kwam er in het vierde kwartaal hoegenaamd niet. Integendeel, het laatste kwartaal van 2024 was met een evaluatiecijfer van -11,0 het op een na zwakste sinds de nadagen van de coronacrisis eind 2020. Enkel het eerste kwartaal van het voorbije jaar 2024 was met -11,2 nog net iets zwakker. Het verschil is echter dat met een nog slechtere prognose van -14,7 nu echter ook de hoop op verbetering in het komende kwartaal verdampt lijkt.

De nieuwe daling van de evaluatie van het afgelopen kwartaal vind voornamelijk zijn oorsprong in een **negatieve evolutie op vlak van investeringen** (van +4,8 naar -3,6), een **nippte meerderheid van bedrijven met personeelsafbouw** (van +4,8 naar -0,4) en een **verder afkalving van de winstmarges** (-30,1). De nog lagere vooruitzichten voor het eerste kwartaal van 2025 worden aangedreven door **sterk lagere omzetverwachtingen** (van -1,4 naar -11,9) en doordat de **investeringsappetijt verontrustend verder wegsmeelt** tot -10,2. Bovendien zit er voor de in de klappen delende **export** vooralsnog geen heropstanding in.

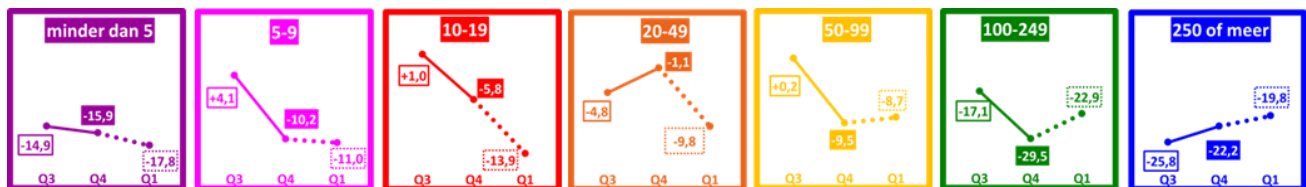

Een analyse van de POL-cijfers volgens SECTOR toont aan dat de **hoop op herstel**, die drie maanden geleden nog levendig was bij de productiebedrijven, duidelijk is **vervloegen**. De **malaise diept juist uit**, met nog **nauwelijks geloof op verbetering** in het eerste kwartaal. Toch zijn de bedrijven in de detailhandel nog iets somberder over het voorbije kwartaal en zijn ze dat zeker over **nabije toekomst**. De bouwsector kende daarentegen het **beste kwartaal** van 2024, maar de **vrees voor 2025** laait er sterk op. Het herstel in de groothandel na het dieptepunt voor deze sector medio 2024 kon zich in het recentste kwartaal niet doorzetten en naar verwachting ook niet in het begin van

2025. De **investeringsstop** bij veel bedrijven uit zich in deze sector het **meest bruusk**. Ondanks dat de kleine meerderheid aan positief gestemde dienstenbedrijven een lichte minderheid werd, blijft de **dienstensector** momenteel de **uitgesproken sterkhouder** van de Limburgse economie. Het is de **enige sector** waar bedrijven **blijven investeren, ook in extra mensen**.

Naar **GROOTTEKLASSE** gekeken is het feit dat de **vooruitzichten** voor het komende kwartaal toch **wat stijgen bij de grote bedrijven** (vanaf 50 werknemers) een lichtpunt. **Desondanks** blijven de **grote** bedrijven vanaf 100 werknemers het **meest pessimistisch**, daarin in iets mindere mate vergezeld van de **kleinste bedrijven**. Nochtans zijn de **grootste bedrijven** de **enige** die zowel voor het afgelopen kwartaal, als naar verwachting voor het komend kwartaal een (lage maar) **opwaartse tendens** vertonen. Het **sentiment** over de start van 2025 zit bij de **kleinere en middelgrote bedrijven** (tot 50 werknemers) in **dalende lijn**, maar blijft ondanks een veelal moeilijker einde van 2024, **over het algemeen toch het hoogst**. Het zijn ook de **kleinere bedrijven** die in het afgelopen kwartaal **bleven aanwerven en investeren**. Voor het **komende kwartaal blijven ze ook in groeimodus op vlak van personeel**, maar op vlak van investeringen kunnen ze die tendens naar verwachting niet aanhouden.

Ruben Lemmens, gedelegeerd bestuurder VKW Limburg en Bart Lodewyckx, gedelegeerd bestuurder UNIZO Limburg reageren:

“De POL-cijfers liegen er niet om. Geen reden om te verbloemen dat het steeds moeilijker wordt voor de gemiddelde Limburgse ondernemer om positief te zijn. De cijfers spreken voor zich. De feiten zijn duidelijk: opnieuw stijgende energieprijzen, oplopende faillissementen, sputterende exportcijfers, een nieuwe loonindexering van 3,5% en als klap op de vuurpijl vinden vakbonden het nog verantwoord om iedere 13e van de maand voor stoorzender te spelen... De laatste economische nieuwsberichten van 2024 deden er ook geen goed aan. Ondanks de drive en veerkracht van onze ondernemers, slaagden we er na de schok van de energie- en daaruit volgende inflatiecrisis, niet meer in om het tij te keren. De afgelopen twee jaar hielden de Limburgse ondernemers er desondanks de moed in, met nagenoeg altijd positievere vooruitzichten dan het vorige kwartaal. Waarbij ze uitkeken naar een beleid dat krachtig weerwerk zou kunnen bieden aan de scheef zittende economische krachtsverhoudingen waarmee onze bedrijven, zeker als ze in internationale concurrentie staan, moeten kampen. Nu ook dat verhoopte sterke beleid steeds meer op losse schroeven lijkt te komen staan, brokkelt de weerstand langzamerhand af. Bijgevolg vreest men voor de economische gang van zaken in de komende drie maanden. Vooral het feit dat de investeringsintenties wegzakken is verontrustend en moet een belangrijk signaal zijn voor de politiek. We kunnen er enkel op blijven hameren dat een krachtig en gefocust beleid dat het herstel van onze economie op de eerste plaats zet dringend nodig is, liever vandaag dan morgen, om niet nog meer terrein te verliezen”.

Polsslag Ondernemend Limburg

Algemene analyse - januari 2025

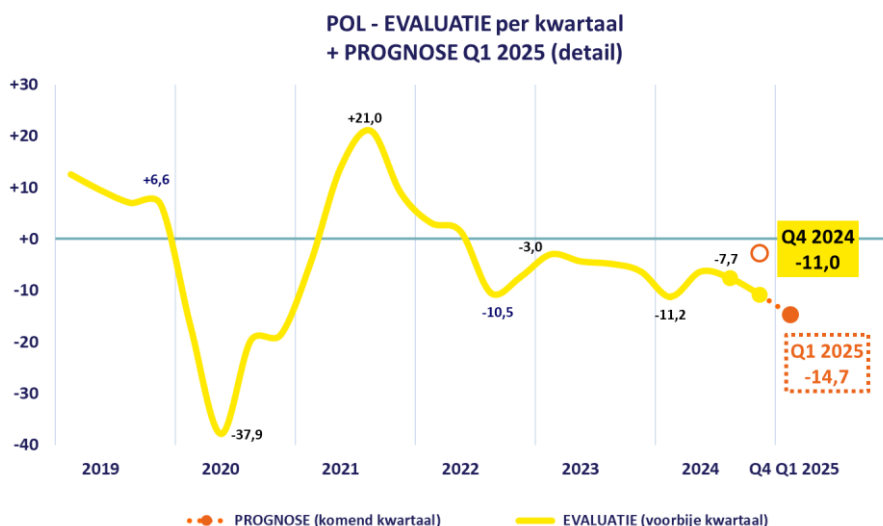
POL daalt fors tot -12,8

Na de lichte daling tot -5,3 voor de Polsslag Ondernemend Limburg in oktober 2024, krijgt het vertrouwen van de Limburgse ondernemers in **januari 2025** een oplawaai met een forse **daling tot -12,8**. Het voorbij anderhalf jaar schommelde het op een relatief licht negatief niveau, maar bij de start van 2025 gaat het **sentiment bij de Limburgse ondernemers stevig onderuit**. Sinds de coronacrisis werd enkel in oktober 2022 (sterke opstoot energieprijzen en inflatie) een nog negatievere waarde opgetekend. Het is daarmee reeds voor het **elfde kwartaal op rij** dat de POL **negatief** rood kleurt. De laatste keer dat een (nog nipte) meerderheid positief gestemd was, dateert immers intussen van april 2022.

Het algemene POL-sentiment wordt zoals steeds gevormd door een combinatie van de evaluatie van het afgelopen kwartaal en de verwachtingen voor het komende kwartaal van de Limburgse ondernemers.

Zwak en teleurstellend laatste kwartaal 2024... (-11,0)

Het afgelopen kwartaal bleek met een **evaluatiescore van -11,0 erg teleurstellend**. Drie maanden geleden werd door de Limburgse bedrijven nog op een duidelijke verbetering tot -2,8 gehoopt. Daarvan kwam echter niets in huis, integendeel. Het laatste kwartaal van 2024 was het **op een na zwakste sinds** de nadagen van de coronacrisis eind **2020**. Enkel het eerste kwartaal van het voorbije jaar 2024 kwam met -11,2 nog net iets zwakker uit de bus.

De redenen voor de **nieuwe daling** van de **evaluatie** van het **voorbije kwartaal** zijn drieërlei. **Enerzijds toe te schrijven** aan de evolutie op vlak van **tewerkstelling** van een positieve cijfer van +4,8 vorig kwartaal naar opnieuw een nipte meerderheid van bedrijven met **personeelsafbouw** (-0,4) in het afgelopen kwartaal. Een **negatieve evolutie** die we anderzijds **nog sterker zien op vlak van investeringen** (+4,8 naar -3,6). Bovendien gingen ook de **winstmarges terug achteruit** (van -25,5 naar -30,1). De POL-winstindicator blijft daarmee **problematisch laag** noteren, de (zeer) lichte verbetering in de voorbije twee kwartalen kon niet worden bestendigd.

De indicatoren inzake **omzet** en **export** kenden in het voorbije kwartaal een zeer lichte winst ten opzichte van de vorige kwartaalpeiling, waarbij de **omzet** echter **een licht negatieve tendens blijft vertonen** (-1,4), maar **export nog steeds stevig in de klappen blijft delen** (-19,3).

apr 2024	jul 2024	okt 2024	jan 2025
-7,1	-4,5	-5,3	-12,8

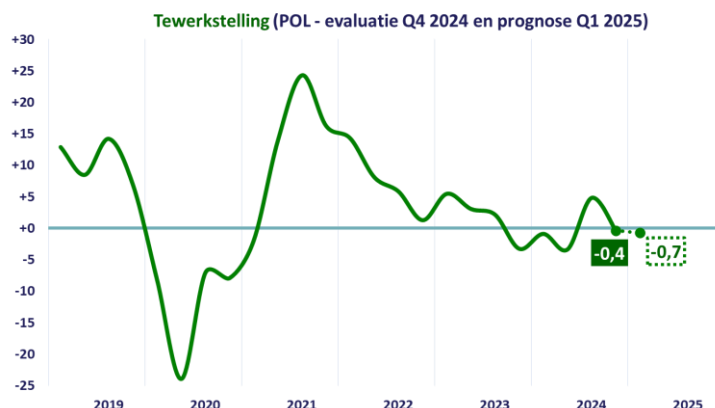
Q1 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q4 2024
-11,2	-6,4	-7,7	-11,0
-6,7	-1,1	-2,6	-1,4
-9,7	+1,7	-20,0	-19,3
-0,9	-3,4	+4,8	-0,4
-6,2	-1,1	+4,8	-3,6
-32,6	-28,0	-25,5	-30,1

Q2 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q1 2025
-3,0	-2,6	-2,8	-14,7
+6,5	-0,4	+7,6	-11,9
-2,1	+4,5	-6,2	-19,3
+5,7	+10,2	+7,6	-0,7
-7,2	-6,4	-4,0	-10,2
-17,9	-20,7	-19,2	-31,4

TOTAAL
POL

EVALUATIE
POL - voorbije 3 maanden
OMZET
EXPORT
TWERKSTELLING
INVESTERINGEN
WINSTMARGE

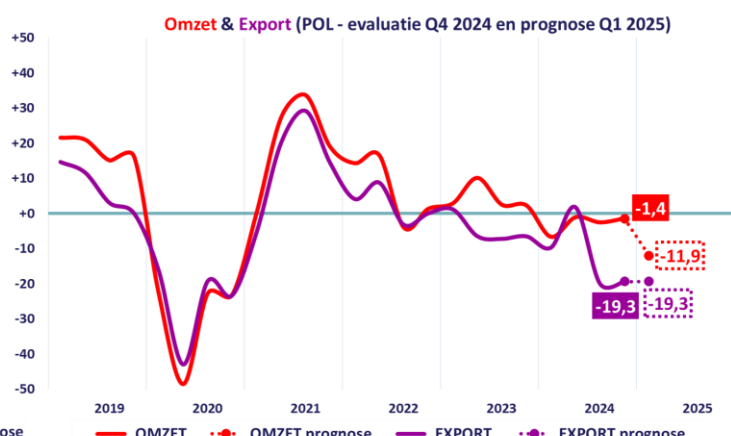
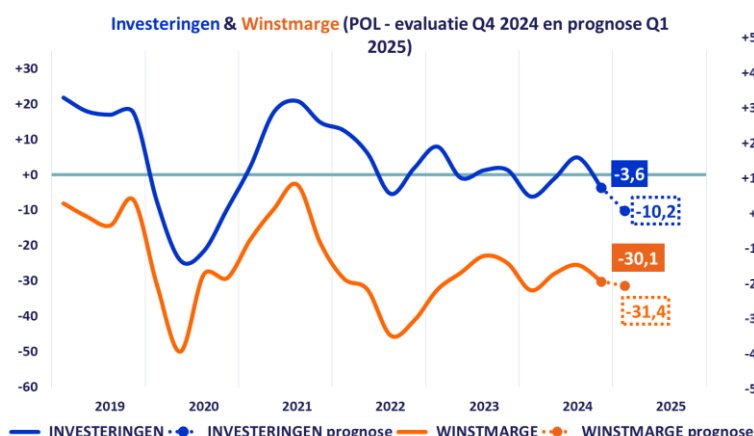
PROGNOSE
POL - komende 3 maanden
OMZET
EXPORT
TWERKSTELLING
INVESTERINGEN
WINSTMARGE

... maar vooral vooruitzichten kelderen in eerste kwartaal 2025 (-14,7)

Meer nog dan het weinig opbeurende laatste kwartaal van 2024, zijn het echter vooral de **vooruitzichten** voor het **komende eerste kwartaal** die **debet** zijn aan de **forse daling van de POL** bij de aanvang van 2025. Was de prognose drie maanden geleden met -2,8 nog *lichtjes* negatief te noemen én bovendien beter dan het toen net afgelopen kwartaal, dan maakt deze **met -14,7 een stevige val** naar beneden. De afgelopen twee jaar hielden de Limburgse ondernemers er steeds de moed in, met nagenoeg steeds positiever vooruitzichten dan het vorige kwartaal. Maar deze keer lijkt er toch iets van weerstand gebroken en is de **vrees voor de economische gang van zaken in de komende drie maanden** duidelijk aanwezig.

Dat uit zich **vooral** op vlak van **omzetvooruitzichten**, die met -11,9 **fors in de min** gaan (komende van -1,4). Bovendien is zeker ook het feit dat de **intenties om te investeren** **stevig verder afkoelen verontrustend**. De prognoses voor de overige indicatoren blijven min of meer stabiel ten opzichte van het vorige kwartaal, waarbij de **tewerkstellingsvooruitzichten licht negatief blijven** (-0,7), er **geen verbetering op vlak van export** inzigt (-19,3) en de evolutie op vlak van **winstmarges desastreus blijft** (-31,4).

SECTORANALYSE

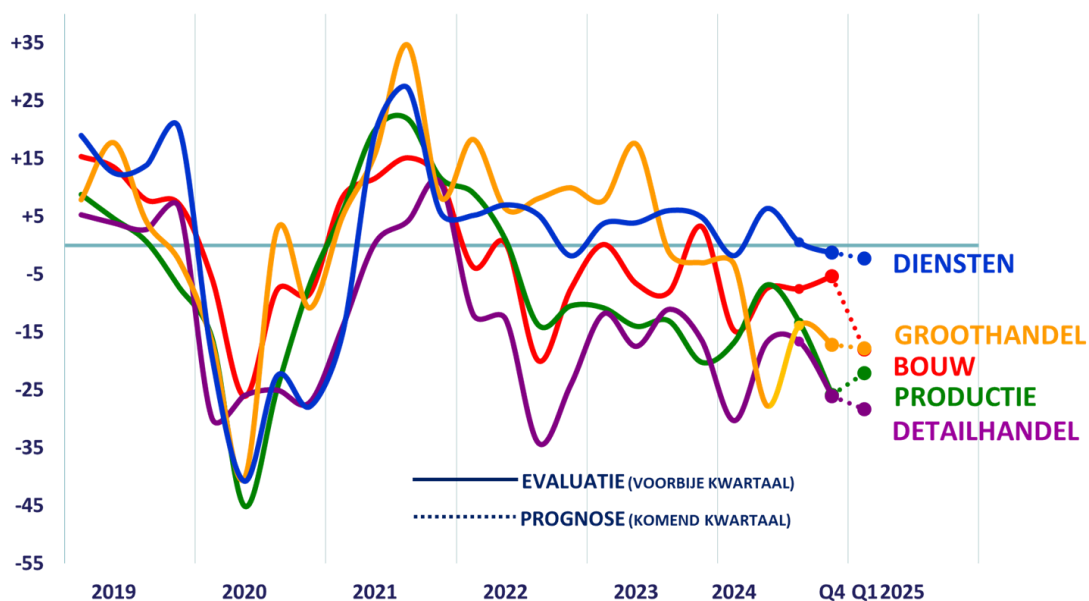
- **BOUW** van -5,4 naar **-11,7: vrees voor eerste deel 2025 is groot**

Ondanks dat de bouwsector zich in vergelijking met andere sectoren tot hiertoe krantig hield en met een **vierde kwartaal** dat volgens de evaluatiescore van -5,4 zelfs het **beste** was van **2024**, **daalt het sentiment in de bouw fors** door toedoen van **veel pessimistischere vooruitzichten** voor het eerste kwartaal van 2025. Die dalen immers over de hele lijn en gaan in totaliteit naar -18,0, waarmee de bouwsector **aansluiting** zou vinden met de **overige sectoren in malaise** en waardoor enkel de dienstensector nog als relatieve sterkhouders overblijft. Werd het voorbije kwartaal nog extra **aangeworven** in de bouw (+4,2), dan valt dit **komend kwartaal stil** (+0,0). De overige prognoses gaan sterk in de min. Zo worden ook in de bouw **investeringen** komend kwartaal duidelijk op een **lager pitje** gezet (van -1,4 naar -14,1).

- **PRODUCTIEBEDRIJVEN** van -8,9 naar **-24,0: malaise versterkt, hoop op enig herstel vervlogen**

De **hoop op herstel** temperde drie maanden geleden de malaise in de Limburgse **productiesector**, maar van dat herstel is in het laatste kwartaal van 2024 hoegenaamd **niets in huis gekomen**. Integendeel de **evaluatiescore** voor het voorbije kwartaal **verdubbelde nagenoeg in negativiteit** van -13,3 naar -25,9. Behalve in relatief korte crisismomenten als corona (2020) en de banken/schuldencrisis (2009; 2012) scoorde de **industriebedrijven nooit slechter dan nu**. Daarmee wordt enkel de detailhandel (-26,1) nog - zeer nipt - achter zich gehouden. Vooral **omzet (-27,9) en export (-30,0)** deelden de voorbije drie maanden zwaar in de klappen en illustreren, net als de -38,1 op vlak van winstmarges, eens te meer het **concurrentieprobleem van onze industriële sector**. De impact op de tewerkstellingsevolutie en investeringen (beide -16,7) zijn duidelijk. Dat men voor de **komende drie maanden naar tewerkstelling wel opvallend gunstiger** gestemd is (-2,4), maakt het **des te verontrustender** dat dit niét het geval is voor de investeringen in de komende tijd: de **investeringsvooruitzichten dalen verder** naar -21,4. In globo zijn de vooruitzichten voor het eerste kwartaal van 2025 - als enige sector - wel een tikkeltje beter (-22,2), maar blijft men duidelijk veel voorzichtiger dan drie maanden geleden en eigenlijk **zonder veel hoop op echte verbetering in het begin van 2025**.

POL - SECTORanalyse - detail (evaluatie & prognose)

- **DETAILHANDEL** van -15,5 naar **-27,2: meest negatieve stemming**

Met een evaluatiescore van -26,1 rapporteert de **detailhandel** zo mogelijk nog minder goed over het afgelopen laatste kwartaal van 2024 dan de productiebedrijven en het **meest negatief van alle sectoren**. Ook hier gaan de verschillende indicatoren **over de hele lijn naar beneden**, met uitschieters op vlak van export, investeringen (-26,8, laagst van alle sectoren) en winstmarge (-41,5). Het **verschil** zit erin dat de **voorzichten** die de detailhandelsbedrijven vooruitschuiven allemaal **nog dieper** gaan. Op export na zijn de prognoses op **elk van de indicatoren** ook **meest negatief** van alle sectoren. Vooral op vlak van **omzet vreest men een sterke terugval** met een cijfer van liefst -31,7. Op vlak van tewerkstelling suggereert de prognose van -2,4 in Q4 naar -19,5 ook een duidelijke meerderheid van detailhandelsbedrijven die hun **personeelsbestand** de komende drie maanden zien **inkrimpen**. Ook qua investeringen lijkt de vinger nog **wat steviger op de knip** te blijven (-31,7).
- **GROOTHANDEL** van -9,0 naar **-17,5: herstel kan zich niet doorzetten**

Het relatief sterke **herstel in oktober**, na het dieptepunt voor de **groothandel** midden vorig jaar, kon zich aan het eind van 2024 **niet doorzetten**. En ook de **voorzichten** aan de start van 2025 worden er, net als bij de andere sectoren (op industrie na), **niet beter** op. Daarmee handhaven de groothandelsbedrijven, toch lange tijd een trekker van onze economie, zich op een **middenpositie** tussen de sectoren. Met minder slechte cijfers dan productie en detailhandel, maar ook duidelijk minder goed dan de dienstensector en bouw (tot afgelopen kwartaal). Zowel **omzet als export** werden het afgelopen kwartaal **minder negatief** en de **tewerkstellingsindicator** keerde **zelfs terug in positieve sferen** met +5,4 (prognose komend kwartaal wel terug -5,3). Dit evenwel in sterk contrast met een **investeringsstop** (van +22,2 in Q3 naar maar liefst -21,1 in Q4) en een **winstevolutive** die in het afgelopen kwartaal met -47,4 het **diepst** zakte van alle sectoren. Als **enige sector** wordt op dat laatste vlak wel **verbetering verwacht** in Q1 (-15,8). De **investeringen blijven** echter ook in de groothandel op een **laag pitje** staan (status quo op -21,2).
- **DIENSTEN** van +2,1 naar **-1,3: sterkhouder ondanks tekenswitch**

Ondanks het feit dat, zowel naar evaluatie van het afgelopen kwartaal (van +0,5 naar -1,3) als qua vooruitzichten (van +3,3 vorige keer naar -2,3), van een **licht positief naar een licht negatief cijfer** wordt gegaan, blijft de dienstensector **duidelijk en veruit de sterkhouder** van de Limburgse economie. Het afgelopen kwartaal was dus wel **minder positief dan verwacht** en de **voorzichten** gaan net als in de overige sectoren (op de productiebedrijven na) in de **verkeerde richting**, zij het in **bepaalde mate**. Maar de dienstensector is toch de **opvallende baken waar een duidelijke meerderheid van de bedrijven blijft investeren**, zowel in het afgelopen (+12,4) als het komende kwartaal (+7,9). De **tewerkstelling** evolueerde minder sterk (van +12,3 naar +2,9) in het afgelopen kwartaal, maar de **voorzichten blijven** ook hier **positief** (+7,9). Ondanks een **scherpe daling van de winstmarges** van +3,7 tot -21,9, blijven de dienstenbedrijven op dit vlak **toch nog relatief het best** scoren van alle sectoren. Op vlak van winstevolutive wordt er het komend kwartaal een status quo verwacht.

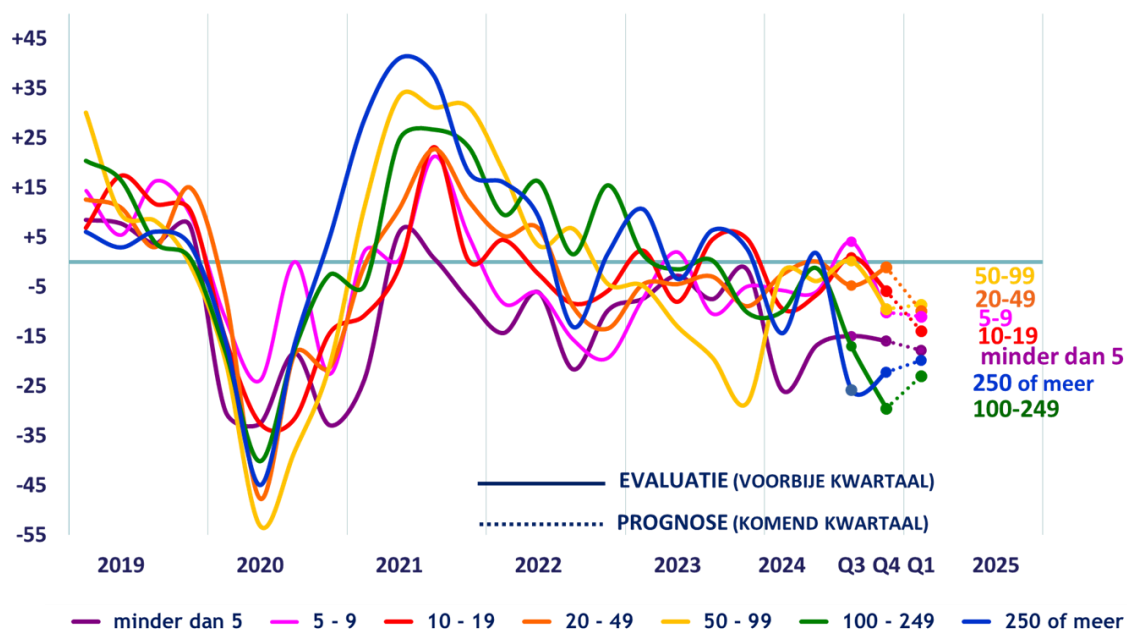
STIJGING/verbetering		DALING/verslechtering										
TOTAAL		BOUW		PRODUCTIE		DETAIL HANDEL		GROOTHANDEL		DIENSTEN		SECTOR
okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	
-5,3	-12,8	-5,4	-11,7	-8,9	-24,0	-15,5	-27,2	-9,0	-17,5	+2,1	-1,8	POL
Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	EVALUATIE
-7,7	-11,0	-7,5	-5,4	-13,3	-25,9	-16,7	-26,1	-13,8	-17,2	+0,5	-1,3	POL - voorbije 3 maanden
-2,6	-1,4	-8,2	+1,4	-15,3	-27,9	-13,3	-16,7	-25,9	-15,0	+18,7	+15,7	OMZET
-20,0	-19,3	-15,8	-4,5	-19,2	-30,0	-30,0	-42,9	-21,1	-7,7	-20,0	-15,6	EXPORT
+4,8	-0,4	+9,6	+4,2	-6,8	-16,7	+0,0	-2,4	-3,7	+5,3	+12,3	+2,9	TEWERKSTELLING
+4,8	-3,6	+5,5	-1,4	+5,1	-16,7	-8,9	-26,8	+22,2	-21,1	-14,2	+12,4	INVESTERINGEN
-25,5	-30,1	-28,8	-26,4	-30,5	-38,1	-31,1	-41,5	-40,7	-47,4	+3,7	-21,9	WINSTMARGE
Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	PROGNOSE
-2,8	-14,7	-3,2	-18,0	-4,4	-22,2	-14,3	-28,4	-4,1	-17,8	+3,7	-2,3	POL - komende 3 maanden
+7,6	-11,9	+0,0	-26,4	+5,2	-23,8	-9,1	-31,7	+11,5	-5,3	+20,2	+9,7	OMZET
-6,2	-19,3	-10,5	-15,8	-7,7	-17,9	-10,0	-12,5	-5,3	-41,7	+0,0	-16,1	EXPORT
+7,6	-0,7	+11,3	+0,0	+7,0	-2,4	+4,5	-19,5	+0,0	-5,3	+8,7	+7,9	TEWERKSTELLING
-4,0	-10,2	+2,8	-14,1	-5,3	-21,4	-29,5	-31,7	+0,0	-21,1	+1,9	+7,9	INVESTERINGEN
-19,2	-31,4	-19,7	-33,8	-21,1	-45,2	-27,3	-46,3	-26,9	-15,8	-12,5	-20,8	WINSTMARGE

ANALYSE op basis van de BEDRIJFSGROOTTE

▪ KLEINSTE BEDRIJVEN: sterk negatief en in dalende lijn

Bij de kleinste bedrijven (< 5 werknemers) zien we een beperkte, maar toch wel verder dalende beweging in het sterk negatieve sentiment. Het voorbije kwartaal was nog iets minder goed dan het voorgaande (van -14,9 naar -15,9), ondanks dat omzet en export het wel iets beter deden dan in Q3. Maar de vooruitzichten gaan onder impuls van diezelfde indicatoren verder lager tot -17,8. Enkel de bedrijven met meer dan 100 werknemers zijn negatiever gestemd over het komende kwartaal dan de kleinste bedrijven.

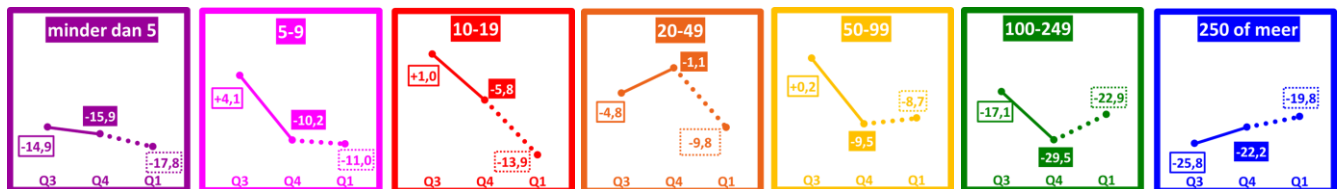
POL - Analyse o.b.v. AANTAL WERKNEMERS - detail (evaluatie & prognose)

▪ KLEINE BEDRIJVEN: hoe groter, hoe minder negatief, maar (sterk) dalende vooruitzichten

Naarmate de kleine bedrijven groter worden evalueren ze het afgelopen kwartaal telkens minder negatief, ondanks dat dit laatste kwartaal wel duidelijk minder gunstig uitviel dan het derde kwartaal van 2024. De bedrijven met 5 tot 9 (van +4,1 naar -10,2) en 10 tot 19 werknemers (van +1,0 naar -5,8) gaan daarbij van plus naar min, in tegenstelling tot hun nog wat grotere lotgenoten met 20-49 werknemers,

voor wie het recentste kwartaal wél beter (-1,1) was dan het voorgaande (-4,8). Enkel bij de grootste bedrijven was dit ook het geval. Hoewel dus nog een nipte negatieve meerderheid, evalueren de bedrijven met 20 tot 49 werknemers het **afgelopen kwartaal het best**. De **voorzichten voor het eerste kwartaal dalen** echter **voor al deze** categorieën van **kleinere bedrijven**, zij het minder uitgesproken sterk voor de bedrijven met 5-9 werknemers. Opvallend: de kleine bedrijven **bleven in het afgelopen kwartaal ook aanwerven** én, zij het met een lichtere meerderheid, ook **investeren**. Ook voor het **komende kwartaal blijven ze in groeimodus op vlak van personeel**, maar op vlak van **investeringen** kunnen ze die tendens naar verwachting **niet aanhouden**.

▪ **GROTERE BEDRIJVEN: erg moeilijk jaareinde, maar (iets) betere vooruitzichten**

Voor de grotere bedrijven was het **contrast tussen het laatste en voorlaatste kwartaal** van 2024 het **grootst**. Kenden de bedrijven met 50-99 werknemers nog een nipt positieve evaluatie in Q3, dan ging het in **Q4 sterk lager** naar -9,5. De **voorzichten** voor de start van 2025 gaan daarentegen wel, **zij het licht, de juiste richting uit** (-8,7). Alleen in deze groottecategorie blijft de prognose voor investeringen in de plus (+4,0). Bij de bedrijven met **100-249 werknemers** zien we dezelfde tendensen, maar met veel diepgaandere cijfers. Over het afgelopen kwartaal was deze groottecategorie het **meest en zeer uitgesproken negatief** met een evaluatiescore van -29,5. Ook over het komend kwartaal blijven zij het meest pessimistisch, maar de **prognose** van -22,9 gaat dus, **net als bij alle categorieën +50 werknemers**, dus wel de **goede kant op**. Op vlak van export zien we een licht verbetering.

▪ **GROOTSTE BEDRIJVEN: blijven sterk negatief, maar licht stijgende lijn**

De **grootste bedrijven** (250 werknemers of meer) kunnen wel een **iets beter vierde kwartaal** voorleggen, voornamelijk op vlak van omzet en in mindere mate export, al is dat erg **relatief met een evaluatiescore van -22,2** (komende van -25,8 voor Q3 waarover zij veruit het meest negatief waren). Niettemin zien we een **verdere licht opwaartse tendens** met een prognose voor het komende kwartaal van -19,8. De **tewerkstellingsvoorzichten kleuren minder rood** dan voor het afgelopen kwartaal (-10,5 versus -26,3), doch op vlak van **investeringen** zien we het **tegenovergestelde**.

		STIJGING/verbetering		DALING/verslechtering												
TOTAAL		minder dan 5		5 - 9		10 - 19		20 - 49		50 - 99		100 - 249		meer dan 250		AANTAL WERKNEMERS
okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	okt 2024	jan 2025	
-5,3	-12,8	-10,8	-16,9	-0,1	-10,6	+2,4	-9,9	-5,5	-5,5	+2,9	-9,1	-12,7	-26,2	-12,0	-21,0	POL
Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	EVALUATIE
-7,7	-11,0	-14,9	-15,9	+4,1	-10,2	+1,0	-5,8	-4,8	-1,1	+0,2	-9,5	-17,1	-29,5	-25,8	-22,2	POL - voorbije 3 maanden
-2,6	-1,4	-6,9	-2,7	+20,5	+2,6	+3,6	+5,7	-5,5	+1,8	+8,0	+4,0	-18,2	-42,1	-25,9	+0,0	OMZET
-20,0	-19,3	-33,3	-21,4	+0,0	-28,6	-9,5	-23,5	-14,7	-3,4	-7,1	-23,5	-30,8	-26,7	-45,5	-26,7	EXPORT
+4,8	-0,4	-5,7	-12,5	+12,8	+11,1	+19,6	+13,2	+10,9	+10,9	+16,0	-4,0	-13,6	-15,8	-11,5	-26,3	TWERKSTELLING
+4,8	-3,6	-5,7	-18,1	+12,8	+2,8	+7,1	+1,9	+12,7	+10,9	+12,0	+0,0	+9,1	-15,8	-3,8	-10,5	INVESTINGEN
-25,5	-30,1	-23,0	-25,0	-25,6	-38,9	-16,1	-26,4	-27,3	-25,5	-28,0	-24,0	-31,8	-47,4	-42,3	-47,4	WINSTMARGE
Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	Q4 2024	Q1 2025	PROGNOSE
-2,8	-14,7	-6,7	-17,8	-4,3	-11,0	+3,9	-13,9	-6,2	-9,8	+5,6	-8,7	-8,3	-22,9	+1,8	-19,8	POL - komende 3 maanden
+7,6	-11,9	+3,6	-15,5	-5,4	-22,2	+25,0	-3,8	+5,6	-11,1	+20,0	+0,0	-9,1	-26,3	+7,7	-5,3	OMZET
-6,2	-19,3	-12,0	-27,3	+0,0	+14,3	+0,0	-17,6	-8,8	-10,3	+0,0	-35,3	-23,1	-20,0	+9,1	-30,8	EXPORT
+7,6	-9,7	-2,4	-10,1	+13,5	+5,6	+25,5	+3,8	+5,6	+7,4	+12,0	+4,0	+0,0	-10,5	+0,0	-10,5	TWERKSTELLING
-4,0	-10,2	-9,6	-17,4	+5,4	+0,0	-14,5	-13,5	-7,4	-3,7	+0,0	+4,0	+18,2	-15,8	+7,7	-26,3	INVESTINGEN
-19,2	-31,4	-13,3	-18,8	-35,1	-52,8	-16,4	-38,5	-25,9	-31,5	-4,0	-16,0	-27,3	-42,1	-15,4	-26,3	WINSTMARGE